



## Розділ перший

### Як це все почалося...

Чи знаєте ви Павла Денисовича? О, ви не знаєте Павла Денисовича! Чудова, надзвичайна людина Павло Денисович. Добрий, вихований, розумний. А який кмітливий! Це ж він вигадав штукакенцію для розстібування гудзиків. Після випробування її Степан Іванович Карафолька три дні не міг сісти.

Прекрасна людина Павло Денисович! Коли він іде селом, усі собаки гавкають від захоплення, а кури, гуси та інше птаство запобігливо розлітається вріднобіч, даючи йому дорогу.

Прегарна людина Павло Денисович! Його знають не тільки в навколишніх селах і районному центрі, а навіть у Жмеринці, де він іноді буває у родичів. А яка рогатка в Павла Денисовича! Боже мій, яка рогатка! Миколай Чудотворець, святі угодники! Надзвичайна! Незрівнянна! Неповторна! Побий мене вража сила, коли ще в когось у світі є така рогатка! Шкірочка з матириного шльопанця, рогачик із премічної горішини, а резинка з футбольної камери. Катапульта, а не рогатка. Павло Денисович влучає з неї горобчика за тридцять метрів. Ох ти, Господи, чому в мене нема такої рогатки!

Гарна людина й Іван Васильович, — той самий, що заблудив у кукурудзі й вивісив дідові підштаники на телевізійній антені. Собаки також гавкають, а кури й гуси розлітаються врзнобіч, коли Іван Васильович іде селом.

Гарна людина Іван Васильович, нічого не скажеш.

Павло Денисович дуже любить вареники з вишнями і може з'їсти їх цілу миску.

Іван же Васильович любить морозиво і якось вмаламури в за один раз вісім порцій.

У Павла Денисовича великі відстовбурчені вуха.

В Івана Васильовича — зовсім навпаки, а весь ніс і щоки в рудому ластовинні.

Павло Денисович говорить повагом, розтягуючи слова.

Іван Васильович стрекоче, як з кулемета, — думки ледве встигають за його словами, а інколи якась думка й не дожене, і летить слово з уст Івана Васильовича таким собі легким метеликом без жодного змісту.

Але обидва, і Павло Денисович, і Іван Васильович, люблять поговорити. Весь час вони, як у нас кажуть, теревенять усякі баналюки й подеколи, бува, наплетуть такого, що самі здивуються, замовкнуть і якусь мить дивляться один на одного, кліпаючи очима. Та не було ще випадку, щоб вони розгубились і не знайшли, як викрутитися.

Вчителька Галина Сидорівна не нахвалиться Павлом Денисовичем та Іваном Васильовичем. «Прегарні люди, — каже вона, — незрівнянні, неповторні! Якщо я не доживу до нового навчального року, то тільки завдяки їм. Так вони мені життя вкорочують своєю поведінкою».

А як дружили Павло Денисович з Іваном Васильовичем! Боже мій, Господи, як дружили! Так можуть дружити лише великі люди. Один без одного — ні кроку. Один без одного — ні за холодною воду.

І от ці прекрасні люди посварилися. Мало сказати посварилися — побили горшки. Та як! На дрібнюсінькі черепочки, що й не збереш, і не склеїш.

Це було настільки неймовірно, що, якби мені місяць перед тим сказали, що так буде, що Павло Денисович й Іван Васильович проходитимуть вулицею, не помічаючи один одного, мов незнайомі, я просто розсміявся б. Бо це аж ніяк не вкладалося в моїй голові. Але це так. Повірте мені на слово.

Тим більше, що Іван Васильович (або по-вуличному Ява) — це я сам. А Павло Денисович — це мій друг, мій вірний і незмінний друзяка Павлуша, з яким — гай-гай! — скільки різного всякого пережив я за своїх тринадцять років<sup>1</sup>.

Як же це сталося... Мабуть, доведеться все по порядку.

Якось на великій перерві Павлуша мені раптом каже:

— А давай запишемося в гурток малювання.

— Нащо? — питаю я здивовано.

— Як — «нащо»? Малювати будемо. Цікаво ж.

— Може, — кажу, — й цікаво. Хто вміє. А нам чого?

— Ти ж збирався колись стати художником.

— Ну то й що!

Справді, був момент, коли мені на хвилиночку забандюрилося бути художником. Давно, ще в першому класі. Коли на уроці малювання вчитель Анатолій Дмитрович похвалив мене при всіх за те, як я намалював Курочку Рябу. Але то було випадково. Та Курочка Ряба лишилася першим і останнім моїм шедевром у мистецтві пензля. Більше вчитель малювання мене ніколи не хвалив, і через кілька днів я вже мріяв бути директором кондитерської фабрики. До речі, саме тоді з'ясувалося, що я дальтонік, тобто не розрізняю зеленого і червоного кольорів, плутаю їх. Відтоді всі

<sup>1</sup> Прекрасний письменник Гоголь, і повість його «Як посварилися Іван Іванович з Іваном Никифоровичем» — блискуча повість, але далі писати «під Гоголя» я не можу, бракує пороку. Вибачайте, далі писатиму вже, як умію. (Примітка Яви Реня.)

дуже люблять дивуватися з цього. Навіть моя мати. Покажуть щось і питають: «Скажи, якого це кольору?» І коли я неправильно кажу, сплескують у долоні: «Ти диви!.. Ти справді не бачиш чи придурюєшся?»

Спершу це мене дратувало, та потім звик. Але яким же художником я міг бути, не розрізняючи кольорів! Це однаково, що німий співак. І Павлуша, наче нічого не знає, таке мені каже. От же ж, чесне слово!.. Я зміряв його поглядом і спитав глузливо:

— А ти що — відчув у собі талант?

— До чого тут талант?.. Але чому ж не спробувати... — Павлуша одвернувся й почервонів. — Кажуть, що в мене щось... виходить...

— Ах, кажуть!.. Ха-ха-ха! Я знаю, хто це каже. Вона. Ще б пак! Авжеж, це вона.

Коли б ви бачили, що то за тюлька. Що він у ній знайшов — ніяк не збагну. Як її нема — хлопець як хлопець. А варто їй з'явитися — враз міняється просто на очах. Починає крутитися, на місці не всидить. Сміється неприродним дурникуватим сміхом, кричить, усіх перебиває, нікому слова не дає сказати. І говорити починає так, ніби в нього вареник у роті, — здушеним горловим басом. Мабуть, йому здається, що він дуже дорослий, мужній і принадний... Гидко дивитися! І через те, що з ним таке робиться, я її ще більше не терплю.

І, звичайно, це вона його накрутила з тим малюванням. Гребенючка! А хто ж! Бо вона ходить у художній гурток. Навіть староста гуртка. І вважає себе великим скульптором. Виліпила з пластиліну дві якихось фігурки і думає, ніби вже Бога за бороду вхопила. А коли була виставка робіт гуртківців, глядачі просто сміялися і, дивлячись на Гребенюччиного козака на коні, глузливо питали: «А хто то на собаці їде? Га?» (Це, до речі, я питав, але так воно й було — викапаний собака, а не кінь).

Павлуша на уроці писав їй записочку і, мабуть, щось там таке підмалював, бо я сам чув, як вона йому сказала: «А ти знаєш,